

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКА НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ
МІСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА

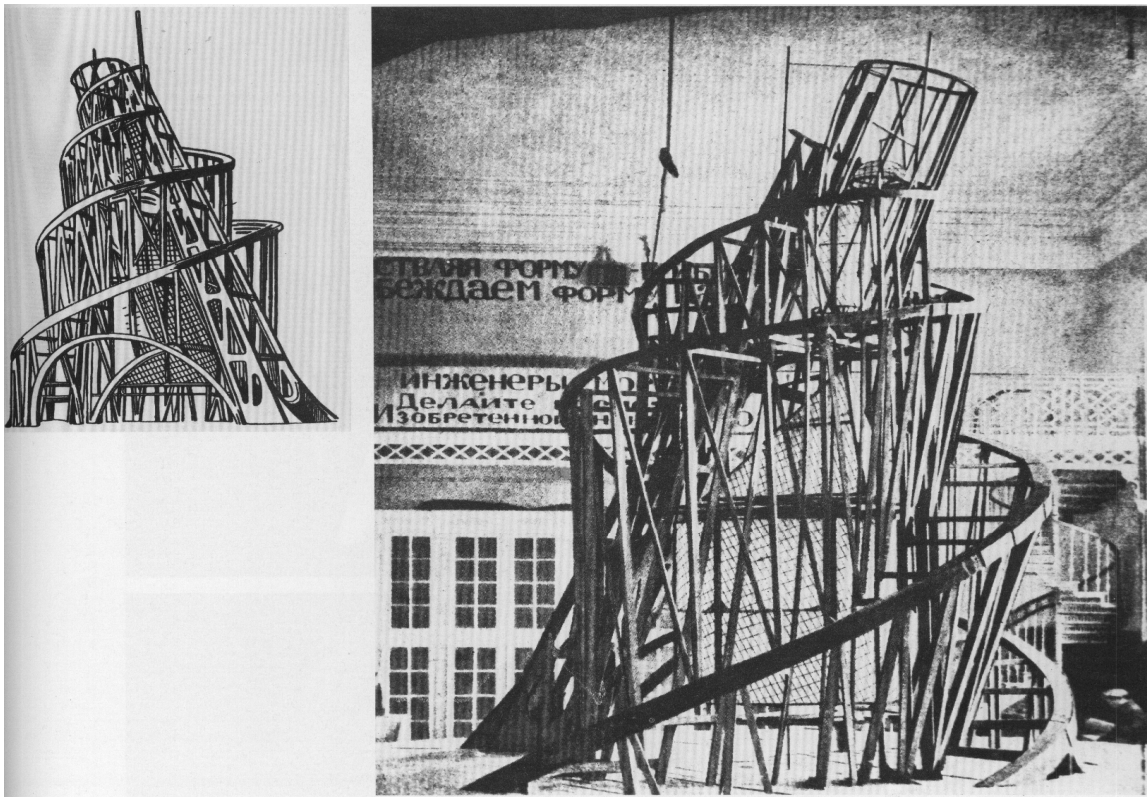
МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
до виконання самостійної роботи
з курсу

«ТЕОРІЯ ТА КРИТИКА СУЧАСНОЇ АРХІТЕКТУРИ»

(кінець XIX-XX – початок XXI століть)

(X семестр)

(для студентів 5 курсу денної форми навчання
спеціальності 7.06010202, 8.06010202 «Містобудування»)

Харків
ХНАМГ
2012

Методичні вказівки до самостійної роботи з курсу «ТЕОРІЯ ТА КРИТИКА СУЧАСНОЇ АРХІТЕКТУРИ» (кінець XIX-XX – початок XXI століть) (для студентів 5 курсу денної форми навчання спеціальності 7.06010202, 8.06010202 «Містобудування») / Харк. нац. акад. міськ. госп-ва; уклад.: М. Л. Мухортов. – Х.: ХНАМГ, 2012. – 20 с.

Укладач: М. Л. Мухортов

Рецензент: к. арх., доц. Н. І. Криворучко

Рекомендовано кафедрою Архітектурного і ландшафтного проектування,
протокол № 11 від 17.05.2011 р.

Зміст

Вступ	4
1. Обсяги й мета організації самостійної роботи	4
1.1 Інформаційний обсяг (зміст) дисципліни	4
1.2 Розподіл часу за модулями та змістовними модулями та форми навчальної роботи студентів	4
1.3 Мета самостійної роботи з лекційного курсу	5
1.4 Загальні настанови й рекомендації з виконання самостійної роботи	5
2. Структура, послідовні обсяги й зміст самостійної роботи у відповідності до обсягів й послідовності побудови лекційного курсу. Загальні рекомен- дації з використання фахової літератури й пошуку в Інтернет-мережі	6
2.1 Загальна послідовність виконання індивідуальної самостійної роботи ...	10
2.2 Організаційно-методичні рекомендації з виконання реферату	10
3. Інформаційно-методичне забезпечення самостійної роботи	12
3.1 Рекомендовані джерела	12
Додатки	15
Додаток А Орієнтовний список тем рефератів	15
Додаток Б Засоби контролю та структура залікового кредиту.....	17
Додаток В Список контрольних запитань в тестового контролю.....	17

Вступ

Методичні вказівки призначено для організації самостійної роботи з вивчення курсу «Теорія й критика сучасної архітектури» (5 курс, 10 семестр), присвяченої теорії й критиці архітектурно-мистецького й урбаністичного розвитку кінця XIX – XX – початку XXI століть. Вказівки містять також стислі настанови з самостійного вивчення рекомендованої фахової літератури.

1. Обсяги й мета організації самостійної роботи

1.1 Інформаційний обсяг (зміст) дисципліни

Модуль 1. Основи актуального творчого різноманіття в архітектурі XX ст. (2 кредити/72 год.)

Змістовний модуль (ЗМ) 1.1 Майстри й доктрини сучасної архітектури та концепції другого інтернаціонального стилю

Базові навчальні елементи:

1.1.1 Містобудівна концепція функціоналізму.

1.1.2 Творчий діапазон майстрів сучасної архітектури.

1.1.3 Криза функціоналізму й відновлення актуального архітектурного творчого різноманіття.

ЗМ 1.2 Підсумки розвитку архітектури в контексті художньої культури радянської доби

1.2.1 Теорії і практика авангардного мистецтва в реалізації найбільшого в історії соціального експерименту.

1.2.2 Головні змістовні архітектурно-містобудівні тематизми 20-30-х років у спробах соціального перетворення.

1.2.3 Архітектура в системі синтезу мистецтв тоталітарної доби.

ЗМ 1.3 Постмодернізм та основи нових архітектурних парадигм

1.3.1 Особливості естетики постмодернізму в контексті його філософії.

1.3.2 Розвиток архітектурного різноманіття як змінність та співіснування архітектурних парадигм.

1.2 Розподіл часу за модулями та змістовними модулями та форми навчальної роботи студентів

Модулі (семестри) та змістовні модулі	Всього кредитів/годин	Форми навчальної роботи			
		Лекції	Семінари, ПР	Лабор.	СРС
Модуль 1	2 /72	32			40
ЗМ 1. 1	0,5/18	12			6
ЗМ 1. 2	1/36	12			24
ЗМ 1. 3	0,5/18	8			10

1.3. Мета самостійної роботи з лекційного курсу:

- використання набутих навичок роботи з рекомендованою фаховою літературою й пошуку в інформаційних мережах;
- надбання цілісного й поглибленого критичного уявлення про особливості розвитку теорії урбаністики, архітектури та пластичних мистецтв визначеної епохи;
- проведення цілеспрямованого пошуку іконографічної інформації за темами реферування й поповнення загально-кафедральної електронної бази даних з дисципліни.

Головною метою самостійної роботи є поглиблення знань згідно з особистими уподобаннями студентів відповідно до наступних тематичних складових курсу:

- майстри й доктрини Другого інтернаціонального стилю: теорія та критика творчості визначних представників головних напрямів функціоналізму;
- критика теоретичних і практичних засад творчості визначних представників радянського архітектурно-мистецького й містобудівного авангарду;
- критика організаційних і теоретичних засад творчості провідних майстрів періоду “соцреалізму”;
- критика архітектурно-мистецьких напрямів періоду тоталітарного розвитку європейських держав;
- критичний розгляд теоретичних концепцій головних напрямів постмодернізму, архітектурної деконструкції й “нової архітектурної парадигми” на матеріалі творчості провідних представників поданих напрямів;
- пошук теоретичних засад перспективних напрямів розвитку найновішої архітектури, урбаністики й мистецтв (критика професійної футурології).

1.4 Загальні настанови й рекомендації з виконання самостійної роботи

У поданому курсі, розрахованому на 32 години лекційних занять, передбачено 40 годин самостійної навчальної роботи, яка передбачає вивчення рекомендованої фахової літератури, мережевих джерел і складання комплексних ілюстрованих рефератів за рекомендованими й вільно обраними темами.

Заплановану самостійну роботу організовано відповідно до побудови лекційного курсу, вона змістовно полягає у складанні комплексних ілюстрованих рефератів, що мають складатися з трьох частин, - за рекомендованою або вільно обраною тематикою, - згідно з послідовною побудовою курсу й певним пропонованим висхідним матеріалом.

За способами й формами самостійної роботи реферати можна поділити на такі основні групи:

- критична аналітика певних архітектурно-містобудівних або мистецьких творів (окремих об’єктів або ансамблів, комплексів тощо) відповідних авторів (або навіть окремого вибраного автора), які яскраво й виразно експонують теоретичну складову архітектурно-

містобудівної й художньої культури поданої епохи на тлі створення непересічних теоретичних й художніх концепцій;

- порівняння творчості різних майстрів з обраного періоду;
- цілеспрямоване критичне вивчення теоретичних засад забудови певних урбаністичних утворень тощо.

2. Структура, послідовні обсяги та зміст самостійної роботи відповідно до обсягів і послідовності побудови лекційного курсу.

Загальні рекомендації з використання фахової літератури й пошуку в Інтернет-мережі

Зміст лекційної й самостійної роботи	Кількість годин за спеціальністю 7.120 102; 8.120 102 “Містобудування”	
	Лекції	СРС
1	2	3
Змістовний модуль 1 (ЗМ 1)	12	15
Лекція 1 Вступна Роль нових теоретичних уявлень у розвитку творчого різноманіття містобудування, архітектури і мистецтв ХХ ст. Спроби розповсюдження проектного підходу на формування головних сфер суспільного життя. Суперечності у концепції світового художнього авангарду. Головні риси авангардної утопії	2 1 1	
Самостійна робота: Ознайомлення з темами комплексного реферату й рекомендованими джерелами.		2
Лекція 2 Генеза та розвиток функціоналізму Рух за сучасну архітектуру і мистецтво (другий інтернаціональний стиль) як втілення архітектурного раціоналізму ХХ ст. Діапазон напрямів архітектури й містобудування ХХ ст.	2 1 1	
Вибір й уточнення теми першої частини комплексного реферату		2
Лекція 3 Генеза та розвиток функціоналізму Роль творчості “піонерів сучасної архітектури” у підготованні теоретичних і практичних концепцій функціоналізму. Головні школи архітектурного модернізму. Творчі угруповання, проектно-дослідницькі тематизми й різновиди теоретичних уявлень.	2 1	
Самостійна робота: Опрацювання першої частини комплексного реферату за обраною темою. Робота з рекомендованою літературою.		2

1	2	3
<p align="center">Лекції 8, 9</p> <p align="center">Апогей практичного застосування архітектурно-містобудівних авангардних ідей у СРСР</p> <p>Теоретичні засади радянського містобудування й архітектури періоду розквіту авангардних течій. Основи творчого різноманіття. Головні творчі угруповання та об'єднання й полемічні тематизми. “Знакові” досягнення радянського авангарду та їх теоретичне обґрунтування</p>	<p align="center">4</p> <p align="center">1</p> <p align="center">1</p> <p align="center">2</p>	
<p>Самостійна робота: Опрацювання другої частини комплексного реферату</p>		6
<p align="center">Лекція 10</p> <p align="center">Генеza “соцреалізму” в радянській архітектурі</p> <p>Зміни в організаційних та художньо-ідеологічних засадах архітектурно-проектної сфери. Архітектура як п'єдестал: методика застосування “соцреалізму” у визначних громадських спорудах. Особливості тоталітарних художньо-мистецьких та архітектурно-містобудівних утопій ХХ ст.</p>	<p align="center">2</p> <p align="center">1</p> <p align="center">1</p>	
<p>Самостійна робота: Продовження опрацювання другої частини комплексного реферату. Робота з рекомендованими джерелами</p>		4
<p align="center">Лекція 11</p> <p align="center">Головні проблеми містобудівної практики в СРСР 30—40-х років ХХ ст.</p> <p>Порівняння проектів реконструкції Москви й Берліна. Ставлення до архітектурно-містобудівної спадщини у спробах створення урядових центрів міст СРСР на прикладі Ленінграда, Києва та Єревана</p>	<p align="center">2</p> <p align="center">1</p> <p align="center">1</p>	
<p>Самостійна робота: Завершення опрацювання другої частини комплексного реферату</p>		6
<p align="center">Лекція 12</p> <p align="center">Завершення розвитку радянської архітектури</p> <p>Зміни організаційних засад радянської архітектури й містобудування другої половини ХХ ст. Апогей “соцреалізму”. Втілення радикальних раціоналістичних ідей щодо реформування архітектурної професійної сфери в СРСР наприкінці п'ятдесятих років ХХ ст.</p>	<p align="center">2</p> <p align="center">1</p> <p align="center">1</p>	
<p>Самостійна робота: Оформлення другої частини комплексного реферату</p>		4

Зміст лекційної й самостійної роботи	Лекції	СРС
Змістовний модуль 3 (ЗМ 3)	8	10
Лекція 13 Постмодерне архітектурно-мистецьке творче різноманіття останньої чверті ХХ століття Теоретичні засади і практична творчість видатних майстрів архітектури постмодернізму: Ч. Мур, М. Грейвз, Дж. Стерлінг та ін.	2 0,5 1,5	
Самостійна робота: Вибір та уточнення теми третьої частини комплексного реферату		2
Лекція 14 Архітектурна деконструкція Радикальний перегляд основ архітектурної теорії у концепції архітектурної деконструкції. Концептуальні проекти та їхня реалізація. Парк ла Війетт в Парижі. Подолання розривів між теорією та практикою. Творчість П. Айзенмана та З. Хадід	2 0,5 1,5	
Самостійна робота: Опрацювання третьої частини комплексного реферату. Робота з рекомендованими джерелами		3
Лекція 15 Архітектура “Нової архітектурної парадигми” Оформлення теоретичного плюралізму “нової архітектурної парадигми” як наслідок неоглобалістичних тенденцій. Головні напрями альтернативного розвитку архітектури й містобудування на прикладі творчості Н. Фостера, Ф. Гері, А. Калатрава, Д. Лібескінда та ін.	2 0,5 1,5	
Самостійна робота: Завершення опрацювання третьої частини комплексного реферату		3
Лекція 16 Заклучна Перспективи подальшого розвитку архітектурної професії на тлі художньої культури початку ХХ ст.. Особливості формування й розвитку національних архітектурно-мистецьких шкіл	2 1 1	
Самостійна робота: Оформлення третьої частини комплексного реферату. Захист реферату		2

2.1 Загальна послідовність виконання індивідуальної самостійної роботи

2.2 Організаційно-методичні рекомендації з виконання реферату

1. Уточнення й затвердження лектором обраної теми та плану реферату.
2. Складання детального плану й висхідних даних реферативної роботи:
 - визначення ключових слів для пошуку в Інтернеті;
 - пошук додаткових джерел (серед найновіших видань, що не включені до списків рекомендованих джерел, - книжок, періодики і т. ін.);

Реферат за побудовою повинен складатися з наступних принципів частин:

Вступ

з певними поясненнями щодо причин вибору саме заявленої теми, за ступенем її актуальності в контексті професійної практики, меж реферативної роботи в просторі й часі художньої культури тощо.

Головна частина

має складатися, відповідно до побудови лекційного курсу, з трьох розділів:

1. До вибору надаються наступні тематичні напрями реферування:
 - визначення витоків й критика концепцій, доктрин і теорій Другого інтернаціонального стилю з використанням матеріалів творчості провідних майстрів;
 - визначення певних напрямів творчого різноманіття першої половини ХХ ст.
2. До вибору надаються:
 - критична оцінка теоретичного та практичного творчого доробку провідних та визначних майстрів радянського авангарду;
 - критика принципів та настанов архітектурно-урбаністичної й мистецької сфери з періоду існування тоталітарних держав (зокрема, - “соцреалізму”);
3. До вибору надаються:
 - критика теорій і практичного застосування концепцій постмодернізму;
 - критичне визначення теоретичних основ архітектурно-містобудівного деконструктивізму на матеріалі творчості певних майстрів напряму;
 - критика теорій і практики майстрів “нової архітектурної парадигми” (на прикладі творчості певних майстрів напряму);
 - критичне визначення теорії та практики архітектурно-мистецької й містобудівної футурології.

У кожному з розділів надається змістовний послідовний аналітичний опис головних об’єктів реферативної роботи. Якщо автор реферату використовує запозичені (ілюстративні або текстові) матеріали, він має *чітко виділяти лапками цитовані елементи запозиченого тексту*, а також робити відповідні посилання на адреси походження запозичених ілюстративних

(проектних) матеріалів, з визначенням авторів і точних назв проектів, місця публікації теоретичних й практико-теоретичних текстів тощо.

У головній частині автори реферату мають чітко викласти власне усвідомлення актуальності реферованого матеріалу та можливий практичний або теоретичний “вихід” у професійну сферу (поліпшення стану архітектурно-містобудівного середовища, вдосконалення змісту навчального процесу тощо).

Резюме (висновки)

з підсумками роботи і вирішенням та рекомендаціями щодо сфер актуального застосування або можливого подальшого їх використання (реальне або навчальне проектування, подальше дослідження тощо).

Стислі висновки за підсумками реферативної роботи слід оформлювати у заключному абзаці текстової форми реферату (з довжиною підсумовуючого тексту у 10 - 15 рядків), з перерахуванням основних пунктів – висновків та виділенням ключових слів та основних змістовних понять.

Список використаної літератури, Інтернет-джерел й проектно-ілюстративних матеріалів

Ілюстрований додаток

подається у вигляді відеоряду довільної форми й довжини, що може включати власноруч виконані креслення та малюнки, а також і якісні репродукції (монохромної графіки або кольорові, - у залежності від змісту).

У поданні ілюстрованого додатку на електронних носіях диски мають вміщуватися до підписаних стандартних упакувань (“боксів”-“слімів”) - для забезпечення тривалого зберігання.

Рекомендований обсяг реферату – 30 сторінок стандартного тексту (до 10 стор. за кожним розділом) з доданням вибраних ілюстрацій.

Безпосереднє складання реферату починається після затвердження лектором тематики реферативної роботи, з вивченням рекомендованих джерел (повний список див. у Конспектах лекцій, у розділі “Самостійна робота”).

Рекомендованими для пошуку літератури є книгозбірня й фонди читальних залів академічної бібліотеки ХНАМГ, а також фонди бібліотек Харківської організації Національної спілки архітекторів України, Харківської академії дизайну й мистецтв, Харківського державного університету будівництва та архітектури, Державної міської бібліотеки імені В. Г. Короленка.

Головними рекомендованими джерелами є Інтернет-ресурси з пошуком за ключовими словами реферативного плану.

Захист реферату

відбувається на підсумкових заняттях з навчального курсу, у супроводі виступів рецензентів, зі стислим обговоренням (дискусією) за темою реферату. Підсумки реферативної роботи зараховуються підчас екзамену. Вага реферату у заліковому кредиті з дисципліни складає 20%. Матеріали найбільш цікавих рефератів можуть рекомендуватися для подальшої деталізованої розробки, з виступами на спеціалізованих науково-практичних конференціях, сесії СНТ тощо.

3. Інформаційно-методичне забезпечення самостійної роботи

3.1 Рекомендовані джерела

(До ЗМ 2)

1. Абрамов А. Мавзолей Ленина. - М.: Искусство, 1969.
2. Александров П. А. Иван Леонидов. – М.: СИ, 1971.
3. Архитектура советского театра. - М.: СИ, 1986
4. Асс В. Е. Архитектор Руднев. – М.: ГСИ, 1963.
5. Атаров Н. С. Дворец Советов. – М.: 1940.
6. Афанасьева К. Н. А. В. Щусев. – М.: СИ, 1978.
7. Бархин Г. Б. Архитектура театра. – М.: ГСИ, 1947.
8. Архитектура советского театра. – М.: СИ, 1986
9. Бархина А. Г. Г. Б. Бархин. – М.: СИ, 1981.
10. Бархин М. Г. Архитектура и город.– М.: Наука, 1979.
11. Бархин М. Г. Метод работы зодчего. – М.: Наука, 1981.
12. Блашкевич Р. Н. А. К. Буров. – М.: СИ, 1984.
13. Буров А. К. Письма, дневники, беседы, воспоминания. – М.: Искусство, 1980.
14. Буров А. К. Об архитектуре. – М.: ГСИ, 1960.
15. Быков В. Е. Георгий Гольц. – М.: СИ, 1978.
16. Быкова Г. Д. Андрей Оль. – Л.: СИ, 1976.
17. Всеобщая история архитектуры в 12 т.т., т. 12. – М.: СИ, 1972.
18. Гегелло А. И. Из творческого опыта. – Л.: ГСИ, 1962.
19. Груза И. Теория города. – М.: СИ, 1972.
20. Давидович В. Г. Александр Иваницкий. – М.: СИ, 1973
21. Дружинина. Зодчий А. В. Щусев. – М.: 1953.
22. Заварихин С. П. Между романтизмом и технологизмом. Образы отечественной архитектуры новейшего времени. – М.: РАН, 1996.
23. Зайцев А. К. Современная архитектурная графика. – М.: СИ, 1970, 1979.
24. Из истории советской архитектуры: 1926 - 1932. Сб. – М.: Наука, 1970.
25. Из истории советской архитектуры: 1917 - 1925. Сб. - М.: Наука, 1963.
26. Из истории советской архитектуры: 1926 - 1932. Рабочие клубы и дворцы культуры. Сб. – М.: Наука, 1984.
27. Из истории советской архитектуры: 1941 - 1945. Сб. – М.: Наука, 1978.
28. Иконников А. В. Архитектура XX века. Утопии и реальность: в 2 т. – М.: Прогресс – Традиция, 2002.
29. Ильин М. А. Веснины. – М.: ГСИ, 1960.
30. Історія української архітектури. / За ред. В. Тимофійєнка. – К.: «Техніка», 2003.
31. Крусанов А. В. Русский авангард. (В трёх томах) – М.: НЛЮ, 2002
32. Леонтьев Н.Н. В. З. Власов. – М.: ГСИ, 1963.
33. Лисовский В. Г. И. А. Фомин. – Л.: Лениздат, 1979.
34. Малевич К. Собр. соч. в 5 т., т. 2-й: Статьи и теоретические соч. (1924 - 1930). – М.: Гилея, 1998.
35. Малевич К. Собр. соч. в 5 т.т., т. 3-й: Супрематизм. Мир как беспредметность. Вечный покой. – М.: Гилея, 2000.
36. Малевич К. Художник и творчество. – М.: СХ, 1990.
37. Малевич К. Чёрный квадрат. – СПб.: Азбука, 2001.
38. Мастера советской архитектуры об архитектуре. (У двух томах). Сб. - М.: Искусство, 1975.
39. Мельников К. С. – М.: Искусство, 1985.
40. Минкус М. И. А. Фомин. – М.: ГСИ, 1953.
41. Михайлов С. История дизайна. Том 1. – М.: Союз Дизайнеров России, 2000.

42. Оль Г. А. Евгений Левинсон. – Л.: СИ, 1976.
43. Ощепков Г. Д. И. В. Жолтовский. – М.: ГСИ, 1955.
44. Паперный В. Культура Два. – М.: НЛЮ, 1996, 2006.
45. Скульптура и время. (Вера Мухина). – М.: СХ, 1987.
46. Славина Г. Владимир Щуко. – Л.: Лениздат, 1978
47. Советское изобразительное искусство и архитектура. – М.: Наука, 1979.
48. Соколов И. Б. А. В. Щусев. – М.: ГСИ, 1952
49. Суздалев П. К. Вера Игнатьевна Мухина. – М.: Искусство, 1981.
50. Суздалева Т. Э. Н. А. Троцкий. – Л.: Лениздат, 1991.
51. Третьяков Н. Н. Г. Гольц. – М.: Искусство, 1969..
52. Хан-Магомедов С. О. Архитектура советского авангарда. – М.: СХ, 1996.
53. Хан-Магомедов С. О. Александр Веснин и конструктивизм. 2007.
54. Хан-Магомедов С.О. ВХУТЕМАС: 1920 – 1930. – М.: 1995.
55. Хан - Магомедов С. О. М. Я. Гинзбург. – М.: СИ, 1972.
56. Хан-Магомедов С. О. Моисей Гинзбург. – М.: 2007.
57. Хан - Магомедов С. О. Илья Голосов. - М.: СИ, 1986.
58. Хан-Магомедов С. О. Илья Голосов. – М.: 2007.
59. Хан-Магомедов С. О. Конструктивизм. Концепции формообразования. – М.: 2003.
60. Хан - Магомедов С. О. Константин Мельников. – М.: СИ, 1990.
61. Хан-Магомедов С. О. Константин Мельников. – М.: 2006.
62. Хан-Магомедов С. О. Николай Ладовский. – М.: 2007.
63. Хан-Магомедов С. О. Мавзолей Ленина. – М.: 1972.
64. Хан-Магомедов С. О. Николай Милютин. – М.: 2007.
65. Хан-Магомедов С. О. Пионеры советского дизайна. – М.: 1995.
66. Хан-Магомедов С. О. Рационализм – «формализм». – М.: 2007.
67. Хан-Магомедов С. О. Супрематизм и архитектура (проблемы формообразования). – М.: 2007.
68. Хан-Магомедов С. О. Юго - ЛЕФ и конструктивизм. – М.: 2002.
69. Хмельницкий Д. Архитектура Сталина. – М.: Прогресс, 2007.
70. Хмельницкий Д. Зодчий Сталин. - М.: НЛЮ, 2007.
71. Чиняков А. Г. Братья Веснины. – М.: СИ, 1970.
72. Эйгель И. Ю. Борис Иофан. – М.: СИ, 1978.
73. Яралов Ю. С. Национальное и интернациональное в советской архитектуре. – М.: СИ, 1971, 1986.
74. Яралов Ю. А. Таманян. – М.: ГСИ, 1950.

(до ЗМ 1, 3)

75. Аалто А. Архитектура и гуманизм. – М.: 1978.
76. Андреева Н. Постмодернизм. СПб.: Азбука-классика, 2007.
77. Архитектура Запада –1, -2, -3, -4. Сборники - М.: СИ, 1972, 1973, 1983, 1986.
78. Архитектурный деконструктивизм. Сб. / Сост. Е. В. Асс. – М.: 1991.
79. Бэнем Р. Новый брутализм. – М.: СИ, 1973.
80. Бэнем Р. Взгляд на современную архитектуру. Эпоха мастеров. - М.: СИ, 1980.
81. Всеобщая история архитектуры в 12 т.т., т. 10. – М.: СИ, 1972.
82. Всеобщая история архитектуры в 12 т.т., т. 11 – М.: СИ, 1972.
83. Вуек Я. Мифы и утопии архитектуры XX века. – М.: СИ, 1990.
84. Герман М. Модернизм. – СПб.: Азбука-Классика, 2003.
85. Гозак А. Алвар Аалто. – М.: СИ, 1970.
86. Гидион З. Пространство. Время. Архитектура. - М.: СИ, 1973, 1976, 1979, 1984.
87. Гольдштейн А. Франк Ллойд Райт. – М.: СИ, 1973.

88. Гольдзамт Э. Уильям Моррис и социальные истоки современной архитектуры. – М.: СИ, 1973.
89. Горюнов В. С., Тубли М. П. Архитектура эпохи модерна. – М.: СИ, 1992, 1994.
90. Грушка Э. Развитие градостроительства. Братислава: 1973.
91. Груза И. Теория города. – М.: СИ, 1973.
92. Деррида Ж. Диссеминация. – М.: АСТ, 2007.
93. Едике Ю. История современной архитектуры. – М.: Искусство, 1972.
94. Дженкс Ч. Язык архитектуры постмодернизма. – М.: СИ, 1985.
95. Иконников А. В. Зарубежная архитектура. – М.: СИ, 1982.
96. Иконников А. Современная архитектура США. – М.: СИ, 1979.
97. Иконников А. Функция, форма и образ в архитектуре. – М.: СИ, 1986.
98. Иконников А. В. Утопическое мышление и архитектура. – М.: 2004.
99. Ле Корбюзье. Архитектура XX века. – М.: Прогресс, 1970, 1971.
100. Ле Корбюзье. Три формы расселения. – Афинская хартия. – М.: СИ, 1976.
101. Ле Корбюзье. Модульор. – М.: СИ, 1976.
102. Ле Корбюзье. Творческий путь. – М.: СИ, 1972.
103. Маклакова Т. Г. Архитектура двадцатого века. Современная архитектура. – М.: АСВ, 2000
104. Мастера архитектуры об архитектуре. Сб. – М.: Искусство, 1972.
105. Мачульский Г. Мис ван дэр Роэ. – М.: СИ, 1969.
106. Мухортов М. Л. Архітектурні теоретичні концепції останньої чверті XX – початку XXI століть. Методичні матеріали з курсу “Теорія й критика сучасної архітектури”. - Харків: ХНАМГ, 2006.
107. Нимейер О. Архитектура и общество. – М.: Прогресс, 1975.
108. Ноннель Б. Антонио Гауди. – М.: СИ, 1986.
109. Островский В. Современное градостроительство. – М.: СИ, 1979.
110. Постмодернизм. Энциклопедия. – Минск: 2001.
111. Рябушин А. В. Заха Хадид. Вглядываясь в бездну. – М.: 2007.
112. Рябушин А. В. Новые горизонты архитектурного творчества. – М.: 1990.
113. Рябушин А., Шукурова А. Творческие противоречия в новейшей архитектуре Запада. – М.: СИ, 1985.
114. Сарабьянов А. Стиль модерн. - М.: Искусство, 1989.
115. Стародубцева Л. Архитектура постмодернизму. – К.: «Спалах», 1998.
116. К. Танге. Архитектура Японии. – М.: Прогресс, 1976.
117. К. Танге. Архитектура и градостроительство. – М.: СИ, 1978.
118. Тасалов В. Прометей или Орфей, или искусство технического века. – М.: Искусство, 1967.
119. Тасалов В. Очерки истории архитектуры капиталистического общества. – М.: Наука, 1979.
120. Уиттик А. История европейской архитектуры 20 в. – М.: СИ, 1960
121. Фрэмpton К. Современная архитектура. – М.: СИ, 1990.
122. Фуско Р. де. Ле Корбюзье-дизайнер. Мебель 1929. – М.: Сов. художник, 1986.
123. Хайт В. Оскар Нимейер. – М.: СИ, 1986.
124. Шукурова А. Архитектура Запада и искусство XX века. – М.: СИ, 1990.
125. Шпеер А. Третий рейх изнутри. Воспоминания. – М.: Центрполиграф, 2005; М.: Захаров, 2010.
126. Енциклопедія постмодернізму. / За ред. Ч. Віндквіста. – К.: Основи, 2003.
127. Эстетика Морриса и современность. Сб. – М.: Искусство, 1987

**Орієнтовний список тем рефератів
За змістовними модулями 1, 3 (ЗМ 1, 3)**

ЗА ЗМ1

1. Творчість Ле Корбюзьє: «Будинок-машина для житла». «Архітектура або революція». Авангардно- утопічна концепція міста.
2. Концепція “універсального простору” в творчості Л. Міс Ван дер Роє.
3. Творчість майстрів європейського архітектурного авангарду (Ауд, Рітвельд та інші). Концепції архітектурної форми й простору в авангардному мистецтві (на прикладі певних творів).
4. Особливості архітектурного регіоналізму на прикладі творчості видатних майстрів напряму (О. Німейєр та інші).
5. Концепції футуризму-експресіонізму в архітектурі та містобудуванні (на прикладі творчості Е. Мендельсона, А. Сант’Еліа, Б. Таута та ін.)
6. Теорія метаболічної архітектури та її вплив на творчість японських архітекторів (К. Танге, К. Кікутаке, К. Курокава та ін.)
7. Архітектурний експресіонізм другої половини ХХ ст. (творчість Й. Утцона, Г. Шаруна та ін.) Нова концепція архітектурної форми, - збагачення метафорики.
8. Пізній період творчості Ле Корбюзьє: капела в Роншані, “Житлова одиниця” в Марселі та інші твори як відкриття нових напрямів в архітектурі.
9. Тема “*хейтатів*” в архітектурі другої половини ХХ ст. (Вплив ідей Ле Корбюзьє на творчість англійських та японських майстрів. Наприклад, - “Парк-Хілл” у Шеффілді та ін.)
10. Пізній період творчості Ф. Л. Райта. Розвиток ідей органічної архітектури, проектування “знакових” споруд.
11. Розвиток ідей органічної архітектури в творчості скандинавських майстрів другої половини ХХ ст.(А. Аалто, Еєро Саарінен та ін.).

За ЗМ3

12. Концепції архітектури постмодернізму (на прикладі творів ідеологів руху: Р. Вентурі, Л Кріє, П. Ейзенман, Стерлінг та ін.)
13. Архітектурний “хайтек” в останні десятиліття ХХ ст. (“Арчігрем”, Н. Фостер та ін.) Розвиток ідей хайтеку (“органітек”, “екотек” та ін. напрями).
14. Архітектурні фантазії як специфічний жанр концептуальної архітектури. “Архітектура чи наукова фантастика?” (Аркологічна творчість П. Солері, проекти П. Меймона та ін.)
15. “Нова архітектурна парадигма”: творчість Н. Фостера, Калатрави, Заха Хадід та інших представників “нової архітектурної метафорики”.
16. Тема “ландформ” в архітектурі останніх десятиліть. Розвиток ідей “екотеку”. Створення концепції “нової міської тканини”. Ідеї “енергоактивної архітектури”.
17. Розвиток концептуальних ідей масових видовищних та виставкових будівель – від “тотального театру” В. Гропіуса до “музею як кафедрального собору ХХІ ст.” (творчість Ф. Гері, Д. Лібескінда, Заха Хадід, та інших).
18. Розвиток нових методів створення багатозначної архітектурної форми: “означування загадкового й таємничого” у творчості провідних майстрів архітектури.
19. Інноваційні практики у світовій архітектурі: нові напрями та галузі розвитку архітектурного дизайну, запозичення, теоретичні обґрунтування.
20. Напрями й зміст творчості майстрів «нової архітектурної парадигми» (навести приклади досягнень певних постатей новітнього архітектурного руху).
21. Віртуальна архітектура й кіберпростір у створенні сучасного міського середовища (на прикладі певних технологічних й митецьких досягнень початку 21 ст.).

За ЗМ 2

1. Архітектура та мистецтво перших післяреволюційних років. Порівняння художнього досвіду двох Великих революцій: французької й жовтневої (ставлення до історичної спадщини, засоби створення нових символів та середовища). Використання радикальних рішень художнього авангарду в створенні мобільного синтетичного середовища. Найяскравіші приклади реалізації “плану монументальної пропаганди”.
2. Розробка нових функціональних типів будівель у радянській архітектурі першого десятиліття: робітничі клуби, житлові комуни та ін. (на прикладі певних творів майстрів радянської архітектури).
3. Комплекс майдану Дзержинського (Свободи) у Харкові. Історія проектування, формування та втрати стилістичної єдності. Держпром як втілення авангардних ідей організації великого громадського простору.
4. Революційно-романтичні ідеї створення нових громадських будівель у перших архітектурних конкурсах радянської доби (конкурс на проект будівлі Палацу Праці, монумент Третього Інтернаціоналу та ін.).
5. Творчість майстрів радянського архітектурного та мистецького авангарду: брати Весніни, М. Я. Гінзбург, Ілля Голосов, Іван Леонідов, Ель Лисицький, Казимир Малевич, Костянтин Мельников, Володимир Татлін та ін. (найяскравіші ідеї та реалізації, що випередили розвиток світової художньої культури).
6. Змагання авангардних ідей та підходів у радянському містобудуванні першого десятиліття (горизонтальний хмарочос, динамічне місто, дезурбанізм та урбанізм і т. ін.) Порівняння з пізнішими ідеями авангардної архітектури Заходу.
7. Найбільші архітектурно-містобудівні ідеї та реалізації першого радянського десятиліття: Дніпрельстан, “соцмісто” Запоріжжя, “житлові комбінати” в Харкові, Магнітогорську та інших містах. Використання нових авангардних ідей у створенні синтетичного міського архітектурного середовища.
8. Проблеми типізації та індустріалізації житла у радянській авангардній архітектурі. Розробка принципово нових експериментальних типів житла: житловий осередок (“житлова чарунка”), будинок–комуна, житловий комбінат та ін.
9. Проблеми нових типів радянських видовищних громадських будівель. Розвиток ідеї “театру масового музичного дійства” на прикладі конкурсу на проект будинку театру в Харкові (варіанта братів Весніних зокрема).
10. Конкурс на проект будівлі Палацу Рад у Москві. (Співставлення ідей, головні тенденції у творчому змаганні - на прикладі певних творів).
11. Радянська архітектурна символіка 1920-30-х років (на прикладі архітектури радянських павільйонів на міжнародних виставках: Париж – 1925р., - 1937р., Нью - Йорк – 1939р.).
12. Творчість архітектора Б. Іофана (на прикладі певних творів).
13. Архітектура перших ліній московського метро: створення нового синтезу мистецтв та середовища. Особливості дизайнерського й художнього підходу у найяскравіших творах.
14. “Соцреалізм” в архітектурі радянських громадських будівель 1940–50-х років. Символіка нових архітектурних образів. Символіка синтетичного середовища радянських виставкових комплексів. Комплекс ВСГВ у Москві як яскравий приклад створення ідеального громадського середовища (на прикладі певних творів).
15. Проблеми й методи містобудівної реконструкції в СРСР (1930–40-х років). Спроби формування нових урядових центрів у Москві та Києві (Конкурси на проект будівель Наркомтяжпрому на Красній площі в Москві та урядового центру в Києві). Ставлення до міського середовища, що склалося історично.
16. Ідеї ретроспективізму в творчості майстрів радянської архітектури 1930–50-х років (на прикладі певних творів І. В. Жолтовського, О. В. Щусева, І. О. Фоміна та ін.).
17. Творчість архітектора О. Таманяна на прикладі формування ансамблю центру м. Єрвана як зразок яскравого втілення національних художніх ідей.

18. Формалізм та символіка в радянській архітектурі. Найяскравіші символи радянської архітектури 1920–50-х років (на прикладі певних творів).
19. Проблеми створення радянських військово - меморіальних комплексів. Меморіали в повоєнній відбудові міст. Тенденції розвитку найбільших комплексів й спроби формування радянських традицій (на прикладі певних проектів та рішень).
20. Архітектура висотних будівель у Москві (1947-1953 р.р.). Архітектура комплексу МДУ. Риси “соцреалізму”.
21. Доля середовища, що склалося історично, в реконструкції радянських міст (1930–50-і; 1960–80-і роки; на прикладі певних проектів та реалізацій).

Додаток Б

Засоби контролю та структура залікового кредиту

Види та засоби контролю	Розподіл балів (%)
Модуль 1. Поточний контроль зі змістовних модулів	
ЗМ 1.1 Тестування, реферат	25
ЗМ 1.2 Тестування, реферат	25
ЗМ 1.3 Контрольна, реферат	10
Підсумковий контроль з Модулю 1 Екзамен	40
Всього за модулем	100%

Додаток В

Список контрольних запитань в тестового контролю Контрольні запитання за ЗМ 1

- Надати змістовне порівняння й межі застосування понять «модернізм», «функціоналізм», «конструктивізм», «раціоналізм», «сучасна архітектура» («сучасний рух»), «Другий інтернаціональний стиль».
- У чому полягають спільні й принципово відмінні риси концепцій Першого й Другого інтернаціональних стилів?
- Зміна яких принципово відмінних теоретичних уявлень про архітектурну форму характеризує архітектурно-містобудівний розвиток на межі XIX-XX ст.?
- Назвати стислі теоретичні формули, вироблені «піонерами сучасної архітектури», що заклали основу нового раціонального уявлення про архітектурну форму.
- Визначити причини швидкого розповсюдження концептуальних ідей Другого інтернаціонального стилю. Які угруповання визначили ранній період розвитку функціоналізму? Надати визначення їхнім головним концепціям.
- Надати змістовне визначення поняттям «епоха майстрів», «концептуальне проектування», «актуальне творче різноманіття».
- Визначити сутність концепції «універсального простору» й «універсальної архітектури». Порівняти теоретичні концепції Ф. Л. Райта та Л. Міс ван дер Роє.
- Які архітектурно-мистецькі напрями характеризують творче різноманіття початку й середини XX ст.?
- Надати змістовне розкриття змісту поняття «регіоналізм» («критичний регіоналізм»).
- Визначити спільні й відмінні риси у методології творчої діяльності майстрів регіоналізму у Латинській Америці та Південній Азії.
- Назвати принципові відмінності розвитку японського регіоналізму й надати визначення його головним концепціям та поняттям.

12. Які головні причини кризи функціоналізму, що настає у другій половині ХХ ст.?
13. Визначити причини повороту до ідей архітектурного неоекспресіонізму у другій половині ХХ ст.. Які принципові зміни теоретичних уявлень про побудову архітектурної форми настають у період його розвитку?

Контрольні запитання за ЗМ 2

1. Визначити хронологічні межі найбільш інтенсивної й результативної діяльності майстрів радянського авангарду. Назвати головні причини успішної діяльності архітектурно-мистецьких авангардних угруповань.
2. Які суспільно актуальні тематизми переважають у діяльності радянських авангардних угруповань?
3. Які головні ідеї-концепції містобудівного перетворення було висунуто майстрами радянського авангарду? Назвати головні напрями розвитку урбаністичних ідей періоду авангардного розвитку в СРСР.
4. Діяльність яких авангардних угруповань позначила полемічну змістовність розвитку архітектурно-містобудівної культури? Назвати головні напрями їхньої діяльності.
5. Якими принципово новими ідеями позначено розвиток авангардної концепції масового індустріального житла? Надати змістовного розкриття головних концептуальних понять.
6. Визначити авторів й надати змістовне розкриття понять “динамічне місто”, “горизонтальний хмарочос”, “лінійно-потоківна” система міста.
7. Порівняти концептуальні ідеї, що визначають проектування масових громадських споруд періоду авангардного й соцреалістичного розвитку. Навести характерні приклади.
8. Перелічити причини й наслідки принципових змін, що настають у радянській архітектурно-містобудівній й художній культурі на початку 1930-х р.р..
9. Навести стисле визначення методу “соціалістичного реалізму” й гасла “створення символів епохи”.
10. Які спільні й відмінні риси простежуються в архітектурно-містобудівних реконструкціях столичних міст найбільших тоталітарних держав Європи? Надати порівняльного аналізу проектам реконструкції Ленінграда, Єревана. й Києва.
11. Визначити хронологічні межі завершального розвитку радянської архітектури й надати змістовне пояснення принципових змін в архітектурно-професійній галузі цього періоду.
12. Перелічити основні проблемні напрями, на яких завершується розвиток радянської архітектури й надати визначення причин, за яких вони виявилися нерозв’язними.

Контрольні запитання за ЗМ 3

1. Надати змістовне визначення “новий, - або ж радикальний, - еkleктизм” у контексті архітектурного розвитку в останній чверті ХХ ст..
2. Які головні ознаки постмодерної ситуації в архітектурно-мистецькій культурі?
3. Надати визначення провідному прийомові з творчої палітри майстрів постмодернізму.
4. Визначити зміст поняття “пастиш-архітектура”.
5. Які особливості організації архітектурного проектування й художнього дизайну відповідають сучасному станові масової культури?
6. Визначити принципові зміни у теоретичних архітектурних уявленнях, які знаменують розробка й реалізація проекту парку де ла Війетт в Парижі?
7. Які прийоми подолання розривів між архітектурною теорією й практикою демонструють майстри деконструкції?
8. Надати змістовне визначення поняття “парадигма” стосовно певного періоду архітектурно-мистецького розвитку.
9. Порівняти архітектурний зміст понять “віртуальна реальність” та “кіберпростір”.

10. Які складові архітектурної професії всередині її української національної школи стають визначальними на фоні глобалізованого середовища – «всесвітнього туристичного селища»?
11. Надати змістовне визначення понять «альтернативна архітектурна реальність», «континуум віртуальної реальності».
12. Визначити коло нових понять, запропонованих до архітектурного обігу М. Новаком.

Навчальне видання

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до виконання самостійної роботи
з курсу

«ТЕОРІЯ ТА КРИТИКА СУЧАСНОЇ АРХІТЕКТУРИ»

(кінець XIX-XX - початок XXI століть)

(X семестр)

(для студентів 5 курсу денної форми навчання
спеціальності 7.06010202, 8.06010202 «Містобудування»)

Укладач **Мухортов** Микола Львович

Відповідальний за випуск *С. П. Цигичко*

Редактор *С. В. Тимощук*

Комп'ютерне верстання *О. А. Балашова*

План 2011, поз. 51 М

Підп. до друку 17.05.2011 р.

Формат 60×84/16

Друк на ризографі.

Ум. друк. арк. 1,1

Зам. №

Тираж 50 пр.

Видавець і виготовлювач:

Харківська національна академія міського господарства,

вул. Революції, 12, Харків, 61002

Електронна адреса: rectorat@ksame.kharkov.ua

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи:

ДК № 4064 від 12.05.2011 р.